

Innst. S. nr. 101

(2000-2001)

Innstilling fra kommunalkomiteen om Sametingets virksomhet i 1999

St.meld. nr. 7 (2000-2001)

Til Stortinget

1. INNLEDNING

1.1 Sammendrag

Etter samelovens § 1-3 skal Sametingets årsmelding oversendes Regjeringen. Årsmeldingen fremlegges for Stortinget hvert år. Meldingen er et styringsdokument for Regjeringen og Stortinget ved behandling og drøfting av samiske spørsmål.

Sametinget har levert sin årsmelding for 1999 til departementet. Årsmeldingen er en redegjørelse for det politiske arbeidet i Sametinget, for Sametingets forvaltningsoppgaver, og for økonomiske og administrative utfordringer.

Regjeringen har som mål å legge fram en mer prinsipiell drøfting av norsk samepolitikk hvert fjerde år. Dette skjedde sist i St.meld. nr. 41 (1996-1997) og i tilleggsmelding St.meld. nr. 18 (1997-1998). Regjeringen tar sikte på å legge fram neste prinsippmelding våren 2001.

I stortingsmeldingen er Sametingets årsmelding lagt inn som et nytt kapittel 2 .

1.2 Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Berit Brørby, Odd Eriksen, Aud Gaundal, Einar Johansen og Leif Lund, fra Fremskrittspartiet, Torbjørn Andersen og Lodve Solholm, fra Kristelig Folkeparti, Anita Apelthun Sæle og Ivar Østberg, fra Høyre, Sverre J. Hoddevik og Erna Solberg, fra Senterpartiet, Magnhild Meltveit Kleppa, og fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen, har mottatt St.meld. nr. 7 (2000-2001) Sametingets årsmelding og Regjeringens kommentar til denne. Komiteen vil i hovedsak forholde seg til Regjeringens kommentarer. Komiteen har merket seg at Regjeringen har som mål å legge fram en prinsipiell drøfting av norsk samepolitikk. Dette skjedde sist

i St.meld. nr. 41 (1996-1997) og i tilleggsmelding St.meld. nr. 18 (1997-1998). Komiteen har merket seg at Regjeringen tar sikte på å legge fram neste prinsippmelding våren 2001, og forutsetter at de langsiktige politiske retningslinjer fra regjering og Storting vil bli gitt i forbindelse med behandling av denne.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er av den prinsipielle oppfatning at Sametinget bør nedlegges.

Disse medlemmer mener det er galt at en bestemt utvalgt etnisk folkegruppe, samene, skal ha et eget folkevalgt organ, Sametinget, ved siden av Storting, fylkesting og kommunestyre. Så lenge kriteriene for valgbarhet og valgdeltakelse til sametingsvalg utelukkende er basert på at man tilhører en bestemt etnisk folkegruppe, den samiske, kan dette ikke på noen måte anses som en akseptabel begrunnelse for å opprettholde Sametinget etter disse medlemmers syn.

Disse medlemmer avviser bestemt at demokratiske rettigheter i det norske samfunn skal være begrenset av etnisk opprinnelse slik tilfelle er ved sametingsvalget. Ved sametingsvalget må man være etnisk same for å bli oppført i samemanntallet og dermed valgbar eller stemmeberettiget. At etnisk tilhørighet er ekskluderende eller inkluderende for tildeling av demokratiske rettigheter for norske statsborgere er uakseptabelt for disse medlemmer. Eksklusive demokratiske rettigheter til utvalgte folkegrupper som er basert på etnisk tilhørighet bør Storting og regjering være svært varsom med å gi aksept for. Selv om krav om særrettigheter kan fremsettes som tilsynelatende legitime krav fra grupper som kjemper for sin egen kultur, sitt språk eller krever spesielle rettigheter ellers, så bør slike krav allikevel avvises av hensyn til prinsippet om mest mulig likebehandling av alle landets statsborgere. Likebehandling bør finne sted på alle områder i det norske samfunnet, også innenfor det demokra-

tiske valgsystemet. Det er derfor uheldig at etnisk tilhørighet er et avgjørende kriterium for tildeling av en grunnleggende demokratisk rettighet som valgbarhet og valgdeltakelse til sametingsvalget. Er man ettergivende for krav om ulike særrettigheter til utvalgte befolkningsgrupper vil dette over tid resultere i økt fare for motsetninger og konflikter mellom folkegrupper i Norge.

Disse medlemmer er bekymret over at sentrale norske myndigheter bidrar til nettopp slik negativ utvikling i Finnmark.

2. SAMETINGETS ÅRSMELDING 1999

2.1 Forholdet mellom Sametinget og sentrale myndigheter

2.1.1 Sammendrag

Sametinget påpeker i årsmeldingen at som et resultat av en forsømmelse fra statens side over lengre tid, står det samiske samfunnet overfor en nylig påbegynt utbygging av tilbudet innen sentrale samfunnsområder. En fortsatt utbygging av det samiske kulturgrunlaget medfører en ny lovgivningsperiode innen samisk rettighetsarbeid. Behovet for midler og ressurser til utbyggingen av det samiske samfunnet er også meget stort, dette fordi det samiske samfunnet først nå er i en oppbyggingsfase. Det nasjonale samfunnet har derimot gjennomført sin oppbygging tidligere, og er nå inne i en omdanningsfase. Derfor bør ikke det samiske samfunnet sammenlignes med det nasjonale i ressursfordelingssammenheng.

En av de viktigste rollene for Sametinget er å være medspiller og premissgiver i samfunnsutforming for å ivareta, styrke og utvikle samisk kultur med næringer og samfunn. Sametingets virksomhet er avgjørende for å gi målsettingen i Grunnlovens § 110 a et konkret innhold. Det må derfor være et nært og forpliktende samarbeid mellom Sametinget og sentrale myndigheter.

Sametinget har over flere år savnet en reell tilbakemelding fra sentrale myndigheter på grunnleggende problemstillinger som tinget reiser. Sametinget mener derfor det er gledelig at Regjeringen i St.meld. nr. 48 (1998-1999) Om Sametingets virksomhet 1998 har tatt sikte på å gi en tilbakemelding på de sakene Sametinget har omtalt i sin årsmelding. Sametinget mener dette er et positivt tiltak og ønsker at man i fremtiden fortsetter med denne praksisen.

Sametinget mener videre at det er viktig at det utvikles en helhetlig politikk ved at samordningen mellom departementene styrkes, samtidig som fagdepartementene blir tillagt ansvar for å ta initiativ og videreføre samiske saker på sine politikkområder.

Rutiner og prosedyrer for behandling av samiske budsjettsaker bør videreutvikles i tråd med Sametingets tidligere krav om en egen forhandlingsmodell for arbeidet med samiske saker. Arbeidet med budsjett kan lett inngå som en del av et forhandlingsopplegg der

man gjennom reelle forhandlinger avdekker finansielle behov og ansvarsfordeling.

Sametinget registrerer at Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 1999 har utarbeidet et eget hefte som omtaler bevilgninger til samiske formål, og at Kommunal- og regionaldepartementet tar sikte på å lage et slikt budsjett-hefte for alle fremtidige budsjett.

2.1.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, er enig med Sametinget i at en av dets viktigste oppgaver er å være medspiller og premissgiver i samfunnsutforming for det samiske samfunn. Forutsetning for dette er et nært og forpliktende samarbeid mellom Sametinget og sentrale myndigheter. Flertallet har også merket seg at Sametinget er fornøyd med Regjeringens tilbakemelding, jf. St.meld. nr. 48 (1998-1999), noe Sametingets representanter også ga uttrykk for ved høringen i forbindelse med St.meld. nr. 7 (2000-2001). Flertallet deler Sametingets oppfatning om at dette er et positivt tiltak, og ønsker i likhet med Sametinget at man i fremtiden fortsetter med denne praksis. Flertallet har registrert Sametingets krav om en egen forhandlingsmodell for arbeidet med samiske saker.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil her vise til Regjeringens kommentar hvor man ber Sametinget utarbeide en modell for slike eventuelle forhandlinger.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine prinsipielle merknader under punkt 1.2 foran.

2.2 Fremtidige utfordringer

2.2.1 Sammendrag

Samene er et urfolk og utgjør en minoritet i forhold til landets øvrige befolkning. Derfor er det viktig å være oppmerksom på at forholdet mellom norske sentrale statsmyndigheter og samene som et eget folk dreier seg om forholdet mellom stat og urfolk. I dette ligger det en utfordring i å tilrettelegge for en urfolkspolitikk der elementer fra ulike områder inngår. Tiltakene overfor samene må selvsagt vurderes ut fra same-nes egne behov og historiske bakgrunn.

Samepolitikk dreier seg om en helhetlig politikktutforming, og kan derfor ikke utformes innenfor et definert område eller en sektor.

Sametinget viser til at informasjonsarbeidet om Sametinget og samiske forhold generelt er et forsømt område. Ansvaret for informasjonsvirksomheten tilligger både Sametinget og sentrale myndigheter. Derfor bør disse i fellesskap utforme en strategi som ivaretar

det økte behovet i samfunnet for informasjon om samiske forhold.

I årsmeldingen vises det til at Samerettsutvalget i 1997 la frem sin delutredning om forvaltning av grunnen i Finnmark. Delutredningen er hittil største saken med direkte innvirkning på samekulturens grunnlag. Fremleggelsen av innstillingen har medført en debatt om samiske rettigheter og om Sametingets rolle i fremtidig ressursforvaltning og arealplanlegging.

Folkerettens prinsipper om urfolks rettigheter er klar, og gir uomtvistelig uttrykk for at statene må anerkjenne og stadfeste urfolksrettigheter med grunnlag i vedkommende folks rettssystemer og rettsoppfatninger. Samenes rettigheter til egne landområder, vann og naturressurser må respekteres og anerkjennes, og grunnleggende spørsmål vedrørende samenes rettigheter og livsvilkår i fremtiden må avgjøres gjennom drøftinger og forhandlinger mellom Sametinget og staten. En sentral oppgave vil være å innføre forhandlingsplikt mellom samene og norske myndigheter i saker hvor dette etter samenes vurdering er nødvendig, særlig på feltene kultur, næring og rettigheter. Denne plikten bør omfatte mer enn en ren konsultasjon, og må medføre gjensidige forpliktelser. Forhandlingsplikten må reguleres i det norske lovverket. Fremtidige forvaltningsordninger må gi Sametinget myndighet til å bestemme over og forvalte bruken av naturressurser i de samiske bosettingsområdene.

Med hensyn til antatt rike mineralressurser vil Sametinget presisere at tingets holdning har vært at man ikke samtykker i å gi letetillatelse så lenge rettighetsspørsmålet ikke er avklart. Sametinget vil bestemme om og eventuelt hvordan mineralressurser i de samiske områdene skal utnyttes i fremtiden. I dette ligger det klare føringer på hvordan ressursene i samiske bosettingsområder kan og bør forvaltes.

Sametingets holdning med hensyn til retten til land og vann i samiske områder har vært at områdets ressurser, både over og under jordoverflaten, tilhører det samiske folket. Bakgrunnen for dette standpunktet er et ønske om at verdiene av en eventuell produksjon i større grad bør komme det samiske samfunnet til gode, og et ønske om å kunne forhindre eller i hvert fall begrense skadevirkningene av en virksomhet som kan virke forstyrrende på samisk kultur og tradisjonell næringsvirksomhet.

Tradisjonelle samiske næringsformer som reindrift, jordbruk og næringskombinasjoner innebærer en ekstensiv bruk av store arealer. Sametinget legger vekt på at samiske næringer, kultur og samfunnsforhold skal vurderes i alle saker der det er snakk om inngrep i samiske områder.

Som en naturlig del i det samiske rettighetsarbeidet vil også språk, utdanning og kultur i likhet med næringsprosjekt være helt vesentlige arbeidsområder for Sametinget. Sametinget ser for seg mange store utfordringer i forhold til opplæring i og på samisk og om samisk kultur og samfunnsliv. Myndighet for Sametinget i spørsmål som angår samisk opplæring,

kan synes som et paradoks så lenge grunnleggende rettigheter ikke er på plass, nemlig retten til opplæring på samisk og retten til undervisning etter samisk læreplan.

Sametinget ser store utfordringer i opplæringen utenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Det er stor mangel på kvalifiserte lærere. Den individuelle retten til opplæring i samisk betinger strategier både for utdanning av lærere og for organisering av opplærings-tilbud inntil lærermangelen er dekket.

For Sametinget som folkevalgt organ er det avgjørende at tinget får en mer selvstendig status. Sametingets konstitusjonelle rolle må på denne måten avklares nærmere gjennom en klargjøring av ansvarsforholdet mellom Sametinget og statsmaktene. Sametinget som samenes folkevalgte organ må utvikle et likeverdig samarbeid med regjering og storting. En slik utvikling av det samiske demokratiet med samhandlingsformer er en naturlig konsekvens av det arbeidet som skjer med samiske rettigheter.

Samenes historiske rettigheter, bruk og rettsoppfatninger - og alt som ellers danner grunnlag for gjeldende rett, lovbeskyttelse og forvaltning, må legges til grunn for rettsutviklingen og forvaltningen. For å kunne vurdere samenes rettstilling fullt ut på en betryggende måte er det nødvendig at samiske sedvaner og rettsoppfatninger blir utredet. Sametinget forutsetter derfor at eiendomsrett og bruksrett blir utførlig drøftet gjennom utredning av samiske sedvaner og rettsoppfatninger for hele det samiske bosettingsområde.

Sametinget mener at de folkerettslige reglene som Norge er bundet av, og som har betydning for samenes rettslige stilling, må anses som norsk rett, samtidig som man må sikre at nasjonale rettsregler gis effektivitet. Sametinget ser i denne forbindelse et behov for at det internrettslige grunnlaget oppdateres i forhold til rettsutvikling innenfor urfolksspørsmål. Det betyr at lov om Sametinget og samenes rettstilling, sameloven, revideres og oppdateres. Sameloven er således et steg i en suksessiv lovgivningsprosess, og må endres i takt med den øvrige utviklingen. Det samme prinsippet må også gjelde for andre lover som har betydning for samiske rettigheter.

Sametinget ser også behovet for at sentrale statlige myndigheter foretar en avklaring på en rekke sentrale områder som følge av Norges ratifisering av ILO-konvensjon nr. 169.

Sametinget legger vekt på å delta aktivt i det arbeidet som har betydning for urfolk på den internasjonale arena, særlig overfor organer som fastsetter internasjonale rettsstandarder. Sametinget vil igjen påpeke Regjeringens ansvar for å følge opp slike spørsmål og for å konsultere Sametinget i spørsmål som gjelder urfolk.

Sametinget har store forventninger til det arbeidet som er igangsatt i FN med en urfolkserklæring. Sametinget forventer at den norske stat bidrar til å få på plass en urfolkserklæring. Sametinget vil fortsatt prioritere arbeidet med urfolkserklæringen.

Samerettsutvalgets utredning er den største saken hittil med direkte innvirkning på samekulturens materielle grunnlag. Det vil være i strid med folkerettslige prinsipper dersom Sametinget kun skal være en ordinær høringsinstans i en slik prosess. Sametinget mener det er nødvendig og riktig at Sametinget og Regjeringen umiddelbart etablerer et tett samarbeid for å utforme lovproposisjoner om samiske rettigheter og forvaltning av disse.

Sametinget forutsetter at Samerettsutvalgets arbeid skal videreføres, slik at samiske rettigheter utenfor Finnmark også avklares og sikres.

Norsk samepolitikk forplikter først og fremst de sentrale myndigheter. I forhold til kommuner og fylkeskommuner initierer staten lokale samepolitiske tiltak gjennom positive virkemidler, og ikke gjennom lovpålegg eller direktiver. Det arbeides i dag med å integrere det samepolitiske perspektivet i ansvarsområdene til kommuner og fylkeskommuner. Det vil i fremtiden være nødvendig å prøve ut ordninger for hvordan Sametinget skal delta i arbeidet med og gjennomføringen av fylkesplanleggingen.

Sametinget står overfor flere store oppgaver og utfordringer i årene fremover. Stadig økende krav til Sametinget som et rådgivende organ fra både sentrale og regionale myndigheter tilsier at både oppgaver og engasjement er økende. Det er derfor fremdeles et sterkt behov for en administrativ styrking for at Sametinget skal kunne fylle de oppgavene og forventningene det er tillagt og de målsettinger det har satt seg.

Fra statlig hold kreves det at Sametinget skal delta aktivt innenfor store sektorer som internasjonalt urfolksarbeid, reindrift, næringspolitikk og regionalpolitikk, men ressursituasjonen ved Sametingets administrasjon tilsier at det ikke er mulig for Sametinget å oppfylle disse kravene og samtidig ivareta de oppgavene tinget allerede har. Sametinget har derfor allerede sett seg nødt til å prioritere ned viktige saksområder.

For 2000 vil hovedoppgaven være å videreutvikle og forbedre arbeidet innenfor de arbeidsområdene som allerede er i gang. Det foreligger en rekke initiativ, og det pågår prosesser som i varierende grad berører spørsmål vedrørende samiske rettigheter. Sametinget vil fortsatt prioritere arbeidet med samiske rettigheter i tiden fremover, og vil videre i det arbeidet spesielt fokusere på samiske sedvaner og rettsoppfatninger, og på hvilke konsekvenser disse vil ha, både i forhold til individuelle og kollektive samiske rettigheter og til forvaltning av disse.

Sametinget ser det også som viktig å styrke tingets satsning på barn og unge.

Når det gjelder utdanningssektoren, vil den viktigste oppgaven for Sametinget i år 2000 være å forestå en mest mulig vellykket integrering av tidligere Samisk utdanningsråd i sametingssystemet. Det praktiske arbeidet er godt i gang.

Sametinget vil innen utgangen av 2000 etablere samisk spesialbibliotek som en integrert enhet med

utvidede funksjoner i det nye sametingsbygget. Det forutsettes at dette videreutvikles gjennom etablering av avdelinger i sør- og lulesamisk område og andre områder slik Sametinget har vedtatt.

2.2.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, er enig med Sametinget i at samepolitikk dreier seg om en helhetlig politikktutforming. Flertallet viser til at Sametinget i Årsmeldingen tar opp en rekke folkerettslige spørsmål og utfordringer som Stortinget og Regjeringen ennå ikke har tatt stilling til.

Flertallet vil derfor vise til at flere av disse spørsmålene vil få sin avklaring i tilknytning til Stortingets behandling av Samerettsutvalgets innstilling, eller bli drøftet i forbindelse med den varslede prinsippmeldingen våren 2001.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, er enig i at Sametinget har en tosidig rolle, nemlig som folkevalgt organ og som forvaltningsorgan. Som folkevalgt organ har Sametinget en selvstendig rolle uten at Regjeringen utøver instruksjon. Som forvaltningsorgan har Sametinget fått en friere rolle i forbindelse med de endringer som er gjort med hensyn til budsjett.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, er enig med Sametinget i at det fortsatt er nødvendig med nærmere klargjøring av ansvarsforholdet mellom Sameting, Regjering og Storting. Flertallet er av den oppfatning at dersom det er behov for avklaringer på sentrale områder som følge av Norges ratifisering av ILO-konvensjon nr. 169, vil det være hensiktsmessig om Regjeringen drøfter dette i forbindelse med prinsippmeldingen til våren.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine prinsipielle merknader under punkt 1.2 foran. Disse medlemmer er av den oppfatning at Sametinget forventer seg at Storting og regjering skal bidra til at Sametinget får stadig økende innflytelse over hvordan land- og vannressursene i Finnmark skal forvaltes. Denne utviklingen er uheldig.

Disse medlemmer mener man bør være svært varsom med å rokke ved prinsippet om lik rett for alle til land og vann i Finnmark. Tildeling av utstrakte særrettigheter vedrørende bruken av naturressursene kan umiddelbart skape opprivende konflikter om disse spørsmålene i Finnmark.

2.3 Det politiske arbeidet i Sametinget i 1999

2.3.1 Sammen drag

Sentrale saksområder som Sametinget her arbeidet med i løpet av 1999 presenteres nærmere i årsmeldingen. En vesentlig del av disse er kommentert av Kommunal- og regionaldepartementet og øvrige aktuelle departementer i proposisjonen. Se innstillingens kap. 4.

2.3.2 Komiteens merknader

Komiteen tar meldingen om det politiske arbeidet i Sametinget i 1999 til orientering.

2.4 Sametingets fagpolitiske og forvaltningsmessige oppgaver

2.4.1 Sammen drag

Sametinget har gjennom en årrekke overtatt stadig nye forvaltningsoppgaver. De fleste av disse oppgavene er overtatt fra andre, og representerer i så måte ikke nye tiltak. Like fullt har denne prosessen resultert i et stadig utvidet ansvarsområde for Sametinget.

I 1999 forvaltet Sametinget følgende tilskuddsordninger, se tabell nedenfor.

Tilskuddsordning	Tilskuddsorgan	Beløp 1999 (i 1000 kr)
Samisk utviklingsfond	Samisk næringsråd	24 097
Tilskudd til samisk husflid	Samisk næringsråd	3 600
Samisk kulturfond	Samisk kulturråd	9 125
Tilskudd til samisk forlagsdrift	Samisk kulturråd	1 500
Tilskudd til samiske kulturhus	Samisk kulturråd	2 843
Tilskudd til samiske kulturorganisasjoner	Samisk kulturråd	1 333
Tospråklighetstilskudd til komm./fylker	Samisk språkråd	16 650
Utdanningsstipend til samisk ungdom	Samisk språkråd	850
Språkprosj. iht. språkplaner	Samisk språkråd	2 956
Tilskudd til samiske kulturminner	Samisk kulturminneråd	600
Tilskudd til samiske hovedorganisasjoner	Sametingsrådet	2 600
Tilskudd til politiske grupper i Sametinget	Sametingsrådet	1 300
Til Sametingsrådets disposisjon	Sametingsrådet	147
Oppfølging av helse- og sosialplan	Sametingsrådet	4 400
Sum		72 001

De ulike ordningene forvaltes etter egne retningslinjer fastsatt av Sametinget.

Det nye økonomireglementet som ble iverksatt fra 1. januar 1999 fastslår at man skal legge større vekt på en mål- og resultatstyring i økonomiforvaltningen. Sametinget har i 1999 kommet et stykke på vei i dette arbeidet, men denne prosessen er langt fra ferdig.

Det som gjenstår er å aktivisere denne informasjonen i et mer helhetlig system hvor bruk av eksterne datakilder vil stå sentralt.

Sametinget deltar i et prosjekt ledet av Nordisk Samisk Institutt med formålet å etablere en samisk samfunnsvitenskapelig database. Dette arbeidet er svært viktig og vil forhåpentligvis danne grunnlaget for en mer aktiv samisk samfunnsplanlegging.

I årsmeldingen er det redegjort nærmere for forvaltnings- og fagpolitiske oppgaver i Sametingets underliggende råd.

2.4.2 Komiteens merknader

Komiteen tar Sametingets fagpolitiske og forvaltningsmessige redegjørelse til orientering.

2.5 Økonomiske og administrative utfordringer

2.5.1 Sammen drag

Sametinget har i 1999 fått overført sitt budsjett som en såkalt post 50-bevilgning. Dette betyr at Sametinget

forvalter sine midler innenfor en ramme hvor tinget selv foretar prioriteringer. Sametinget må til en hver tid vurdere hvilke ordninger og virkemidler som skal videreføres, styrkes eller reduseres. Samtidig er det foretatt en endring i måten Regjeringen behandler samiske saker på i forbindelse med statsbudsjettet. På Regjeringens budsjettkonferanser behandles samiske tiltak og bevilgninger samlet, og danner derfor et godt grunnlag for en mer helhetlig samepolitikk. Erfaringer etter første års drift med rammebudsjett er positive.

Nytt for 2000 er at Regjeringen også bevilger midler til Sametingets ramme over fagdepartementers budsjettkapitler. Dette er med på å ansvarliggjøre det enkelte fagdepartementet, samtidig som det gis som rammebevilgning til Sametinget. Denne formen er spennende, og Sametinget vil løpende drøfte og samarbeide om budsjettoppdraget med Regjering og Storting både hva gjelder form og innhold.

Sametinget har fremmet et krav om en forhandlingsmodell for arbeidet med samiske saker. Arbeidet med budsjett og nye behov, vil kunne være ett element som lett kan inngå som en del av et forhandlingsopplegg, der man gjennom reelle forhandlinger avdekker finansielle behov, ansvarsfordeling og kommer til enighet om rammene for budsjettene år for år. Et slikt system vil bedre dialogen og samarbeidet om de utfordringer man står overfor i samepolitikken.

I årsmeldingen er det redegjort for ressursbehovet i år 2001 i forhold til tiltak under ulike departementers ansvarsområde.

2.5.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, har merket seg at overføringer til Sametinget via en såkalt post 50-bevilgning har hatt betydning for Sametingets forvaltning og selvstendige prioriteringer.

Flertallet er fornøyd med dette. Flertallet er også tilfreds med at samiske tiltak og bevilgninger behandles samlet på Regjeringens budsjettkonferanser, og derfor danner et godt grunnlag for en helhetlig samepolitikk. Flertallet viser for øvrig til Regjeringens kommentar vedrørende kravet om et forhandlingsopplegg, et spørsmål som bør drøftes i forbindelse med prinsippmeldingen. Flertallet vil imidlertid understreke behovet for en god dialog og et godt samarbeid med tanke på de utfordringer man står overfor i samepolitikken.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine prinsipielle merknader under punkt 1.2 foran.

3. REGJERINGEN I SAMARBEID MED SAMETINGET

3.1 Innledning

3.1.1 Sammendrag

Regjeringen anser den jevnlige kontakten mellom Regjeringen og Sametinget som det viktigste verktøyet i utformingen og gjennomføringen av samepolitikken. En god og konstruktiv dialog mellom Sametinget og departementene er derfor viktig, både på administrativt og politisk nivå. I forbindelse med statsbudsjettet legger Sametinget fram sitt budsjettforslag for kommunal- og regionalministeren. Andre ministre blir konsultert ved behov. Det holdes møter om andre saker etter behov, i hovedsak etter initiativ fra Sametinget selv. Regjeringen vil i større grad ta initiativ til regelmessig dialog og samarbeid med Sametinget.

Sametinget ønsker at dets konstitusjonelle rolle må avklares nærmere gjennom en klargjøring av ansvarsforholdet mellom Sametinget og de ulike forvaltningsnivåer.

Sametinget ønsker at det prøves ut ordninger for hvordan Sametinget skal delta i arbeidet med og gjennomføringen av fylkesplanleggingen. Sametinget ønsker også at de samepolitiske ansvarsoppgaver for kommuner og fylkeskommuner må defineres klarere. Hvordan det samiske perspektivet skal ivaretas på fylkes- og kommunenivå har vært tatt opp ved flere anledninger, bl.a. i St.meld. nr. 41(1996-1997) Om norsk samepolitikk. Dette er en viktig problemstilling med

tanke på at samene er en minoritet i de aller fleste kommunene. Regjeringen har som hensikt å ta opp spørsmålet om kommunenes og fylkeskommunenes ansvar for samiske saker, og forholdet til Sametinget, i neste prinsippmelding om statens samepolitikk som legges fram våren 2001.

Sametinget ønsker også en gjennomgang av sin observatørstatus under reindriftsforhandlingene, og foreslår at Sametinget får en mer selvstendig observatørrolle, uavhengig av partene.

Regjeringen vil komme tilbake til disse spørsmålene i den kommende prinsippmelding om samepolitikken der det tas sikte på å drøfte Sametingets rolle som offentligrettslig og samepolitisk organ.

Sametinget har i flere sammenhenger fremmet krav om en forhandlingsmodell for arbeidet med samiske saker. En slik modell vil innebære en helt ny praksis innen forvaltningen og vil måtte avveies mot grunnleggende konstitusjonelle prinsipper. Sametinget anbefales derfor i første omgang å utrede nærmere hva som menes med en forhandlingsmodell.

3.1.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, har registrert at Regjeringen i større grad vil ta initiativ til regelmessig dialog og samarbeid med Sametinget.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, er godt fornøyd med Regjeringens organisering av arbeidet i forhold til det samiske folk og Sametinget over de siste år. Dette flertall vil understreke betydningen av at flere skriver seg inn i samemantallet, for dermed å gi sametingsvalget større legitimitet. Dette flertallet er enig med Regjeringen i at en kommer tilbake vedrørende en rekke prinsippsspørsmål i forbindelse med prinsippmeldingen om samepolitikken, hvor en også tar sikte på å drøfte Sametingets rolle som offentlig, rettslig og samepolitisk organ.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine prinsipielle merknader under punkt 1.2 foran.

3.2 Overføring av myndighet til Sametinget

3.2.1 Sammendrag

Regjeringen vil fortløpende vurdere overføring av myndighet og ansvar til Sametinget i saker som angår den samiske befolkning.

Fra 2000 har Sametinget overtatt forvaltningen av Samisk spesialbibliotek. Også sekretariatet til Samisk utdanningsråd, og myndighet innen utdanningsområdet, er overført til Sametinget. Både i prosessen fram mot overføring av myndighet og forvaltningsansvar til Sametinget, og etter at slik myndighet er overført, leg-

ger Regjeringen vekt på at det etableres gode rutiner for samarbeid og dialog på administrativt og politisk nivå. Regjeringen legger vekt på at fagdepartementer som har overført myndighet og ordninger til Sametinget, tar det faglige og økonomiske ansvaret i oppfølgingen av Sametingets arbeid.

Sametinget som politisk organ er ikke underordnet Regjeringen og kan derfor ikke instrueres eller kontrolleres av Regjeringen. Den todelte funksjonen til Sametinget som både folkevalgt organ og forvaltningsorgan krever spesiell tilrettelegging og oppfølging.

Sametinget har oppnådd økt innflytelse og selvstendighet i budsjettssammenheng ved at Sametinget i 1999 ble gitt unntak fra Bevilgningsreglementet § 4.

3.2.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, er enig med Regjeringen i at Sametingets todelte funksjon som både folkevalgt organ og forvaltningsorgan krever spesiell tilrettelegging og oppfølging. Komiteen er fornøyd med den overføring av myndighet til Sametinget som har skjedd gjennom de siste år. Sametinget har blant annet oppnådd økt innflytelse og selvstendighet i budsjettssammenheng ved at Sametinget fra 1999 ble gitt unntak fra bevilgningsreglementets § 4.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine prinsipielle merknader under punkt 1.2 foran.

3.3 Organiseringen av samepolitikken i sentralforvaltningen

3.3.1 Sammendrag

En helhetlig samepolitikk avhenger av god samordning mellom fagdepartementene. Kommunal- og regionaldepartementet har det overordnede samordningsansvaret for samiske saker.

De ulike fagdepartementene har direkte eller indirekte ansvar for samepolitiske saker ved at de forvalter regelverk som skal ivareta de spesielle hensyn som gjelder for den samiske befolkningen (f.eks. deler av sameloven, menneskerettsloven, internasjonale konvensjoner og reindrifstloven). De har også ansvar for generelle politikkområder som kan ha spesielle konsekvenser for den samiske befolkningen. Dette gjelder bl.a. politiske tiltak for de nordligste fylkene og/eller utkantområder, som ikke har samene som primær målgruppe, men som har konsekvenser også for samer som bor i disse områdene.

Det er en utfordring å øke kunnskapen om samiske forhold, både i sentralforvaltningen og blant allmennheten. En viktig oppgave for Kommunal- og regionaldepartementet som samordningsdepartement er å bidra til større bevissthet om Sametinget og dets status, og om hvordan Sametinget kan involveres i prosesser slik

at Sametinget gis en mulighet til aktiv medvirkning i politikktutforming.

Det administrative Samordningsutvalget for samiske spørsmål ble reetablert i mars 1999. Utvalget er sentralt i samordningen av Regjeringens samepolitikk, og drøfter og informerer om aktuelle spørsmål som gjelder samepolitikken på de ulike sektorområdene.

1. januar 1999 ble Urfolks-, minoritets- og innvandringsavdelingen i Kommunal- og regionaldepartementet etablert, og Samepolitisk avdeling og Innvandringsavdelingen gikk inn i den nye avdelingen.

3.3.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, er tilfreds med den sentrale forvaltning av samepolitikken. Ved siden av etableringen av en egen urfolks- og innvandringsavdeling i Kommunal- og regionaldepartementet, er de ulike fagdepartementene pålagt et direkte eller indirekte ansvar for samepolitiske saker innenfor sine områder. Det administrative samordningsutvalget for samiske spørsmål som ble reetablert i mars 1999, er sentralt i samordningen av Regjeringens samepolitikk.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine prinsipielle merknader under punkt 1.2 foran.

4. REGJERINGENS ARBEID MED SAMEPOLITISKE SAKER OG OPPFØLGINGEN AV SAMETINGETS MERKNADER

4.1 Kommunal- og regionaldepartementet

4.1.1 Sammendrag

Regjeringen prioriterer arbeidet med samisk språk og informasjon. Satsningen tar sikte på informasjon om samiske forhold, oversettelse av generell offentlig informasjon til samisk og informasjon på samisk om forhold som gjelder samer spesielt. Hvert departement og hver etat har et selvstendig ansvar for å utforme informasjon om egne saksområder, også på samisk der informasjonen har en samisk målgruppe. Slik informasjon har også terminologiutvikling som et sentralt språklig aspekt.

Sametinget framholder i sin årsmelding for 1999 at informasjonsarbeidet om Sametinget og samiske forhold er et forsømt område, og at ansvaret for informasjonsvirksomheten tilligger både Sametinget og sentrale myndigheter. Sametinget går videre inn for at sentrale myndigheter og Sametinget i fellesskap utformer en strategi som ivaretar det økte behovet i samfunnet for informasjon om samiske forhold.

For den videre oppfølgingen av Regjeringens satsing innen samisk språk og informasjon vil Kommunal- og regionaldepartementet sammen med Sametinget og

andre berørte departementer sette i gang et utredningsprosjekt med sikte på å sikre ny kunnskap og beslutningsgrunnlag for utvikling av offentlige samiske informasjonstjenester på samisk og om samiske forhold.

Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) i Alta fikk i 1998 i oppdrag fra Kommunal- og regionaldepartementet, i samarbeid med Sosial- og helsedepartementet, Kulturdepartementet og Arbeids- og administrasjonsdepartementet å gjøre en undersøkelse av erfaringene med tospråklig forvaltning i kommunene innenfor forvaltningsområdet for samelovens språkregler. Rapport fra undersøkelsen vil foreligge høsten 2000.

En aktuell sak når det gjelder det samiske språkets status er ansettelsesreglementet for Tana kommune, vedtatt av kommunestyret 17. juni 1997. Saken er vurdert av Justisdepartementets lovavdeling etter at vedtaket ble påklaget til Fylkesmannen. Justisdepartementet fastslår i brev av 27. juli 1999 at bestemmelsene i Tana kommunes ansettelsesreglement er forenlig med arbeidsmiljølovens § 55 A, andre ledd, og at det kan settes krav om kunnskaper i både samisk og norsk språk ved ansettelse i kommunale stillinger.

Sametinget påpeker at det ikke er laget tilfredsstillende kompensasjonsordninger for de kommuner som har en tospråklig skole. I St.prp. nr. 62 (2000-2001) Om kommuneøkonomien 2001 m.v. heter det at departementet i 2001 vil vurdere å øke skjønnskuttet til kommuner som ikke får dekket sine faktiske utgifter tilknyttet tospråklig gjennom øvrige ordninger.

Kommunal- og regionaldepartementet tar sikte på å utrede bruk av rikspolitiske retningslinjer for å få formidlet samiske interesser i planarbeidet etter plan- og bygningsloven, jf. § 17, første ledd. Arbeidet vil skje i samarbeid med Miljøverndepartementet, og Sametinget vil bli orientert om arbeidet og ha anledning til å delta. Siktemålet er å klarlegge og konkretisere nasjonale mål i forhold til innhold og saksbehandling i planleggingen. Det vil bli vurdert hvordan og på hvilke områder det kan være hensiktsmessig å bruke rikspolitiske retningslinjer, f.eks. for arealer, landskap og naturgoder i områder for reindrift og for samisk kultur. Andre politikkområder kan også være aktuelle.

Kommunal- og regionaldepartementet, Landbruksdepartementet og Miljøverndepartementet har gått sammen om et felles rundskriv om arealbruk og byggetiltak i reinbeiteområder.

Kommunal- og regionaldepartementet i samarbeid med Utenriksdepartementet har startet arbeidet med å planlegge organisasjonsform og arbeidsoppgaver for et kompetansesenter for urfolksrettigheter i Nord-Norge.

De tre ministrene som i Sverige, Finland og Norge er ansvarlig for samiske spørsmål, besluttet å møtes regelmessig for å orientere, drøfte og behandle samiske spørsmål som har felles nordisk interesse. Det er en hovedmålsetting at det nye samarbeidet skal bidra til å styrke arbeidet for å sikre samisk kultur og språk og gjøre det lettere å komme fram til samordning

av nasjonale tiltak og fellesprosjekter. Dette samarbeidet samordnes med Nordisk Ministerråd. Det vil bli avholdt regelmessige møter med presidentene i sametingene i Finland, Sverige og Norge for å orientere om og drøfte spørsmål av felles interesse.

En arbeidsgruppe la i 1998 fram en rapport om behov og grunnlag for en nordisk samekonvensjon. Rapporten vil nå bli sendt på høring til departementer og berørte offentlige myndigheter, samt sametingene i Finland, Norge og Sverige.

4.1.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, har merket seg at Regjeringen prioriterer arbeidet med samisk språk og informasjon, og at Kommunal- og regionaldepartementet sammen med Sametinget og andre berørte departementer vil sette i gang et utredningsprosjekt med sikte på å sikre ny kunnskap og beslutningsgrunnlag for utvikling av offentlig samisk informasjonstjeneste på samisk og om samiske forhold. Flertallet har merket seg at Norsk institutt for by- og regionforskning vil legge fram en rapport om undersøkelse av tospråklig forvaltning høsten 2000.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, har tidligere tatt disse spørsmål til etterretning og har fremmet forslag om økt bevilgning til tospråklig forvaltning i kommunene, og viser for øvrig til Budsjett-innst. S. nr. 5 (2000-2001).

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, har merket seg at Kommunal- og regionaldepartementet tar sikte på å utrede bruk av rikspolitiske retningslinjer for å formidle samiske interesser i planarbeid etter plan og bygningsloven. Flertallet har videre merket seg at Kommunal- og regionaldepartementet, Landbruksdepartementet og Miljøverndepartementet har gått sammen om et felles rundskriv om arealbruk og byggetiltak i reinbeiteområder. Flertallet ser det også som positivt at de tre sameministrene i Sverige, Finland og Norge har besluttet å møtes regelmessig for å drøfte og behandle samiske spørsmål som har felles nordisk interesse.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine prinsipielle merknader under punkt 1.2 foran.

4.2 Kulturdepartementet

4.2.1 Sammendrag

Stortinget gav i sin behandling av St.meld. nr. 41 (1996-1997) sin tilslutning til prinsippet om at eksiste-

rende institusjoner først skal sikres en tilfredsstillende driftsfinansiering.

Over Kulturdepartementets budsjett gis det årlig driftstilskudd til Beavivås Sâmi Teáhter, Samisk spesialbibliotek, Sâmiid Vuorkâ Dâvvirat og Samisk arkiv. Via fylkeskommunene gis det statlige driftstilskudd til samiske museer og museumsvirksomhet. Kulturdepartementet har imidlertid ikke tilskuddsordninger for drift av samiske kultursenter og kulturhus. Dette må derfor sikres med egeninntekter og tilskudd fra private, lokale og regionale myndigheter og Sametinget.

Når det gjelder nye investeringsprosjekter har Kulturdepartementet merket seg at Sametinget søker å realisere Østsamisk museumsanlegg i Neiden og ny kunstavdeling ved Sâmiid Vuorkâ Dâvvirat så fort som mulig. Disse prosjektene vil sammen med den planlagte utvidelsen av Åja samisk senter bli vurdert i forhold til Kulturdepartementets ordning for investeringsstilskudd til nasjonale kulturbygg (jf. kap. 320 post 73).

Departementet vil derfor legge opp til at statlig investeringstilskudd til lokale og regionale samiske kulturhus blir vurdert innen rammen av Stortingets bevilgninger til lokale og regionale kulturhus generelt (jf. kap. 320 post 60), særlig med tanke på en samlet utnyttelse av lokalene. Samtidig vil det bli lagt vekt på den samiske befolkningens spesielle behov.

4.2.2 Komiteens merknader

Komiteen tar til orientering at Kulturdepartementets budsjett gir et årlig driftstilskudd til flere samiske kulturinstitusjoner. Komiteen har også merket seg at Kulturdepartementet ikke har tilskuddsordning for drift av samiske kultursentra og kulturhus, og at disse må sikres med egeninntekter og tilskudd fra private lokale og regionale myndigheter samt Sametinget. Komiteen tar videre Sametingets ønske om realisering av østsamisk museumsanlegg til orientering.

4.3 Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet

4.3.1 Sammendrag

Alle samer i grunnskolealder har rett til opplæring i samisk. Dette blir slått fast i den nye opplæringslovens § 6-2. Etter den samme paragrafen har alle elever i grunnskolen i samisk distrikt rett til å få opplæring både i og på samisk. Utenfor samisk distrikt forutsettes det at minst 10 elever i kommunen fremmer krav for at de skal få rett til opplæring i og på samisk.

Etter opplæringsloven § 6-1 kan Kongen i Statsråd gjennom forskrifter utvide området for samisk distrikt til andre kommuner eller deler av kommuner enn det som følger av det samiske forvaltningsområdet etter sameloven. Før slike forskrifter gis skal Sametinget, kommunen og fylkeskommunen høres.

Etter opplæringslovens § 6-3, har alle samer i videregående opplæring nå rett til opplæring i samisk uavhengig av om de har hatt samisk i grunnskolen.

Departementet har hjemmel til å fastsette forskrifter om alternative opplæringsformer, for eksempel fjern-

undervisning. Departementet har også hjemmel til å gi forskrifter om at visse skoler, kurs eller klasser skal tilby opplæring i eller på samisk eller i spesielle samiske fag i den videregående opplæringen.

Opplæringslovens § 6-4 gir Sametinget oppgaver og myndighet i forhold til innholdet i opplæring både i grunnskolen og videregående opplæring.

Formålet med tilskuddsordningen til ekstra opplæring for språklige minoriteter i videregående opplæring er å stimulere skoleeierne til å gi ekstra språkopplæring for språklige minoriteter, samt samer og kvener i videregående opplæring. Minoritetsspråklige, samiske og kvenske elever-lærlinger som mottar ekstra språkopplæring ved fastsatt telledato 1. april og 1. oktober, utløser tilskudd fra ordningen.

For å organisere fjernundervisning i lulesamisk område, bevilget Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet i 1998-1999 620 000 kroner i samarbeid med Samisk utdanningskontor i Nordland, Nordland fylkeskommune og daværende Samisk utdanningsråd. Målet er å styrke lulesamisk språk og kultur.

Stortinget sluttet seg i Innst. S. nr. 285 (1996-1997) til framlegg i St.meld. nr. 48 (1996-1997) Om lærarutdanning om å ta initiativ til en egen utredning om samisk lærerutdanning som inkluderer alle de tre samiske språkgruppene. Etter framlegg fra relevante instanser, bl.a. sametingene i Norge, Sverige og Finland, oppnevnte departementet en utredningsgruppe.

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har sendt utredningen - utgitt som NOU 2000:3 - på høring, og vil på dette grunnlag følge opp arbeidet.

I meldingen redegjøres det også for ulike tiltak innen spesialpedagogikken, herunder etablering av faglig spesialpedagogisk tyngdepunkt for samiske brukere som skal etableres med ett årsverk fra 1. august 2000, og bygges gradvis opp med til sammen tre årsverk.

4.3.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, er av den oppfatning at alle samers rett i grunnskolealder til opplæring i samisk er en grunnleggende rett. Denne retten blir slått fast i den nye opplæringslovens § 6-2. Retten gjelder alle elever i grunnskolen i samisk distrikt. Retten omfatter opplæring både i og på samisk. Opplæringslovens § 6-3 gir alle samer i videregående opplæring rett til opplæring i samisk uavhengig av om de har hatt samisk i grunnskolen. Flertallet mener det er viktig at skoleeierne stimuleres til å gi ekstra språkopplæring for språklige minoriteter samt samer og kvener i videregående opplæring gjennom den etablerte tilskuddsordning.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, er fornøyd med departementets bevilgning for

å organisere fjernundervisning i lulesamisk område for å nå målet om å styrke lulesamisk språk og kultur.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, har merket seg at Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets utgreiing om samisk lærerutdanning er sendt på høring og at dette arbeidet vil bli fulgt opp. Flertallet har videre merket seg at det fra 1. august 2000 vil bli etablert ett årsverk i forbindelse med etableringen av et faglig spesialpedagogisk tyngdepunkt for samiske brukere i forbindelse med nedleggelse og avvikling av det spesialpedagogiske programmet for Nord-Norge.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine prinsipielle merknader under punkt 1.2 foran.

4.4 Barne- og familiedepartementet

4.4.1 Sammendrag

Regjeringen har merket seg at Sametinget ser det som viktig å styrke Sametingets satsing på barn og unge, og at egen oppgave framover blir å legge til rette for tiltak som skaper språklig og kulturell tilhørighet til egen kultur. Barne- og familiedepartementet vil prioritere tiltak og samarbeide med Sametinget om inn-satsområder som støtter opp om målsettingene i Same-tingets barne- og ungdomsplan/barne- og ungdoms-prosjekt.

Det gis et eget tilskudd til barnehager som har vedtektsfestet at de bygger på samisk språk og kultur. Tilskuddet kommer i tillegg til det ordinære statstilskuddet. Intensjonen med det særskilte samiske tilskuddet er å dekke de ekstrautgifter som et samisk barnehage-tilbud medfører, og derigjennom sikre at samiske barn i barnehagene får utviklet og styrket sitt samiske språk og sin kulturbakgrunn. 56 samiske barnehager med om lag 950 barn fikk tilskudd i 1999.

Det er vedtatt å overføre det særskilte tilskuddet til samiske barnehager til Sametinget fra 1. januar 2001.

Barne- og familiedepartementet ga i 1998 NIBR Avd. Nord-Norge i oppdrag å evaluere det særskilte tilskuddet til samiske barnehager for å se nærmere på hvordan tilskuddet brukes. Rapport forelå i 1999. Resultater fra undersøkelsen viser bl.a. at det er betydelige forskjeller mellom kommuner og barnehager når det gjelder bruken av tilskuddet. Barne- og familiedepartementet vil følge opp resultatene fra undersøkelsen i sitt videre arbeid.

Samisk utdanningsråd er i 1999 styrket med midler til utvikling av pedagogisk materiell til bruk i samiske barnehager og til forsøks- og utviklingsarbeid.

Barentsrådet vedtok på sitt møte i mars 1999 å inkludere ungdomspolitikken som et av sine utviklingsområder. I juni 1999 ble det etablert en arbeidsgruppe med

representanter fra de departementer i Finland, Russland, Sverige, Danmark, Island og Norge som har ansvaret for ungdomspolitiske spørsmål. Det er også etablert samarbeid mellom representanter for ungdomsorganisasjoner i regionen.

Barne- og familiedepartementet ga i 1999 midler til høgskolen i Sør-Trøndelag til utvikling og utprøving av metoden Familierådslag i barnevernet. Metoden tar utgangspunkt i et utvidet familiebegrep og i familiens egne løsningsstrategier på et problem. Metoden prøves ut i samarbeid med noen samiske familier. Prosjektet videreføres i 2000 med støtte fra Barne- og familiedepartementet.

Barne- og familiedepartementet ga i 1999 midler til et prosjekt i Kautokeino kommune. Målet med prosjektet er bl.a. å etablere en barneverntjeneste som ivaretar det enkelte barns samiske kulturelle identitet og språk. Prosjektet videreføres med støtte fra Barne- og familiedepartementet.

Når det gjelder forsøks- og utviklingsarbeid i barnevernet for øvrig, kanaliserer Barne- og familiedepartementet i hovedsak sine tilskudd til Barnevernets utviklings-senter i Nord-Norge i form av driftstilskudd.

Som ledd i arbeidet med å styrke kommunenes kompetanse om samiske barn og ungdoms oppvekstforhold har Barne- og familiedepartementet i samarbeid med Sametinget startet arbeidet med å utforme en artikkelsamling som bl.a. sammenfatter erfaringer fra kommuner, organisasjoner og institusjoner. Heftet skal også inneholde en liste over aktuell litteratur og forskning.

4.4.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, har merket seg at Regjeringen vil følge opp Sametingets satsning på barn og unge. Flertallet er enig i at det er viktig å legge til rette for tiltak som skaper språklig og kulturell tilhørighet til egen kultur. Flertallet vil vise til at det gis et eget tilskudd til barnehager som har vedtektsfestet at de bygger på samisk språk og kultur og at dette tilskuddet kommer i tillegg til det ordinære statstilskuddet. Overføring av det særskilte tilskuddet til samiske barnehager til Sametinget fra 1. januar 2001 understreker Sametingets forvaltningsmessige betydning og Same-tingets mulighet til å nå sine mål i det prioriterte barne- og ungdomsarbeid. Flertallet har merket seg at Barne- og familiedepartementet i 1999 gav midler til et prosjekt i Kautokeino kommune med den hensikt å etablere en barneverntjeneste som ivaretar det enkelte barns samiske kulturelle identitet og språk. Flertallet sier seg tilfreds med at dette prosjektet videreføres.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine prinsipielle merknader under punkt 1.2 foran.

4.5 Sosial- og helsedepartementet

4.5.1 Sammen drag

Sosial- og helsedepartementet overførte i 1999 4,4 mill. kroner til Sametinget til oppfølging av NOU 1995:6 Plan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning i Norge. Tidligere har en stor del av disse midlene gått til opplæringstiltak for helse- og sosialpersonell i samisk språk og kulturforståelse. Departementet tar til etterretning at Sametinget i sin tilskuddsforvaltning ønsker å vektlegge bl.a. metodeutvikling i helse- og sosialtjenestene sterkere enn slike opplæringstiltak. Departementet har forståelse for at språk kan oppfattes som en ordinær del av kommunal opplæringsvirksomhet.

Departementet sendte i mars 2000 ut rundskriv I-15/2000 (oversatt til samisk som I-23/2000), der kommunene oppfordres til å gjøre en innsats for samisk språk og kulturforståelse i tjenestene, særlig knyttet til opptrappingen innen eldreomsorg og psykisk helse.

En viktig strategi for å bedre tjenestetilbudet til den samiske befolkning vil være å integrere et samisk perspektiv i planprosesser knyttet til tjenesten. Regionale helseplaner for Nord-Norge og Midt-Norge vil være sentrale dokumenter i denne sammenheng.

Sosial- og helsedepartementet vil ta initiativ overfor Miljøverndepartementet med hensyn til koordinering og oppfølging av virksomheten til Verdens helseorganisasjon (WHO) og Verdens miljøprogram (UNEP) i arktiske og subarktiske områder.

Universitetet i Tromsø har påbegynt arbeidet med å planlegge et senter for samisk helseforskning i Karasjok, underlagt Institutt for samfunnsmedisin.

4.5.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil vise til at departementet tar til etterretning at Sametinget i sin tilskuddsforvaltning ønsker å vektlegge blant annet metodeutvikling i helse og sosialtjenesten sterkere enn opplæringstiltak av helse- og sosialpersonell. Flertallet er enig i en slik prioritering. Flertallet er videre enig med departementet i at de regionale helseplaner for Nord-Norge og Midt-Norge vil være sentrale dokumenter i strategien for å bedre helsetilbudet til den samiske befolkningen. Flertallet er også tilfreds med at Universitetet i Tromsø har påbegynt arbeidet med å planlegge et senter for samisk helseforskning i Karasjok underlagt Institutt for Samfunnsmedisin.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine prinsipielle merknader under punkt 1.2 foran.

4.6 Fiskeridepartementet

4.6.1 Sammen drag

Sametinget ønsker å gjenetablere systemet med en egen budsjettpost for Sametinget på Fiskeridepartementets budsjett med tanke på bevilgninger til næringskombinasjoner i samiske kyst- og fjordområder. Fiskeridepartementet vil komme tilbake til dette, og har bedt om ytterligere innspill fra Sametinget. Fiskeriatvaten er imidlertid redusert til nærmest bare å inneholde sosiale ordninger, og kan ikke sammenlignes med jordbruksavtalen og reindriftsavtalen hva gjelder formål, omfang og forhandlingsansvar.

I områder omfattet av Samisk utviklingsfond er det for å fremme næringskombinasjoner, satt en høyere inntektsgrense (5G) enn i øvrige områder (4G), i forbindelse med vilkår for opptak i fiskermanntallet, blad A. Dette betyr at fiskere i disse områder kan ha høyere inntekter utenom fisket enn ellers langs kysten og fortsatt kunne stå i fiskermanntallet, blad A.

Sametinget mener at dagens reguleringsmodell må endres for i større grad å tilpasses kyst- og fjordområdene. Fiskeridepartementet vil peke på at et pilotprosjekt er under utredning, der Fiskeridirektoratet sammen med næringen ser på muligheten for å kunne etablere et system med såkalte "samlekvoter". Det betyr at dersom et fartøy fisker mye av en art, så må fartøyet redusere fangsten av andre arter.

På bakgrunn av handlingsplanen for samiske kyst- og fjordområder har Sametinget satt i gang et prosjekt der målet er å medvirke til en bærekraftig utvikling av ressursene ved å utprøve lokaltilpassete forvaltningsordninger i tre forsøksområder; Tysfjord i Nordland, Lyngen i Troms og Tanafjorden i Finnmark. Arbeidet må også ses i sammenheng med arbeidet med lokal Agenda 21.

4.6.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, har merket seg at Sametinget mener at dagens reguleringsmodell må endres for i større grad å tilpasses kyst- og fjordområdene. Flertallet ser det som viktig at Sametinget har satt i gang et prosjekt der målet er å medvirke til bærekraftig utvikling av ressursene ved utprøving av lokaltilpassede forvaltningsordninger i de tre forsøksområdene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine prinsipielle merknader under 1.2 foran.

4.7 Landbruksdepartementet

4.7.1 Sammen drag

Landbruksdepartementet nedsatte høsten 1998 et utvalg med mandat å gjennomgå reindriftsloven med

sikte på å revidere de bestemmelsene som gjelder styringen og forvaltningen av reindriften og regulering av de interne forhold i næringen. Det forventes at utvalget legger fram sin innstilling ved årsskiftet 2000-2001.

Reindrifftsavtalen er ved siden av reindrifftsloven det viktigste operative redskap for å følge opp målene og retningslinjene i reindrifftspolitikken.

Spesielt reintallstilpasningen i Finnmark, men også reintalls- og inntektsfordeling, har stått sentralt i reindrifftsavtalen de senere år. På samme måte har produksjonsoptimalisering vært et fokusert delmål.

Staten ved Landbruksdepartementet og Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) ble 7. april 2000 enige om en ny reindrifftsavtale for driftsåret 2000-2001. Avtalen har en økonomisk ramme på 88 mill. kroner, en økning på 8 mill. kroner i forhold til inneværende avtale.

I løpet av avtaleåret 1999-2000 er det utarbeidet en beredskapsplan som omhandler tiltak som forebygger og reduserer radioaktiviteten i rein.

Under årets forhandlinger ble partene enige om å trekke ut de forhold som gjelder reintallsreguleringer med hjemmel i reindrifftsloven. Disse reguleringene i form av øvre reintall per distrikt og per driftsenhet vil bli fulgt opp etter de prosedyrer som loven foreskriver. Dette for å forplikte alle til å ta sin del av en nødvendig reduksjon av reinbestanden. En reduksjon av reintallet vil ha konsekvenser. Reindrifftsavtalen vil være hovedvirkemiddelet for å lette de omstillingsprosessene som en økologisk basert regulering av reinbestanden skaper. Dette medfører at årets reindrifftsavtale i større grad enn tidligere har vektlagt inntektsfordeling og produksjonsoptimalisering, og i mindre grad tiltak for å tilpasse reintallet.

Partene er enige om å videreføre tidligpensjonsordning for reindriften. Ordningen bidrar til å gjøre det mulig for reindrifftsutøvere å gå ut av næringen før de har rett til alderspensjon etter Folketrygden.

Departementet redegjør i proposisjonen nærmere for bevilgningene til Reindriffts utviklingsfond (RUF).

Den kritiske tapsutviklingen innen reindriften i Troms, Nordland, Sør-Trøndelag og Hedmark følges opp gjennom en tiltaksplan hvor fase en er gjennomført og innebar kr 700 000 til driftsenheter i Nordland som var i akutt krise. Fase to innebar gjennomgang og beregning av støttetiltak for driftsenheter som er rammet i alle fire fylker.

Fase tre i tiltaksplanen er en gjennomgang av mer langsiktige tiltak og samarbeid for å motvirke framtidig tapsutvikling og dempe konfliktforholdet rein-rov-vilt innenfor de rammer som Stortinget har gitt. Dette arbeidet er igangsatt.

En mer konkret kvinne- og familiepolitikk er en nødvendig del av den generelle reindriffts politikken. Det er derfor opprettet en egen stilling for en kvinne- og familiekonsulent ved Reindrifftsforvaltningen. For ytterligere å stimulere denne satsingen økes ektefelletillegget over reindrifftsavtalen, der begge ektefeller utøver aktiv reindrift, fra kr 25 000 til kr 50 000.

I 1993 ble det satt i gang et femårig omstillingsprogram for reindrifftsutøvere i Indre Finnmark. Ved inn-taksstans 31. desember 1995 var omtrent 100 driftsenheter gått inn på omstillingsordningen. De siste omstillerne vil gå ut av ordningen i løpet av vinteren 2000-2001.

Det har vist seg svært vanskelig å få omstillere over 55 år i annet arbeid. For denne gruppen var det ikke satt krav om aktiv omstilling. For å medvirke til å gi denne gruppen en verdig avslutning på arbeidslivet og for å hindre at disse tar opp igjen reindriften, vil de kunne søke om forlenget omstillingslønn fram til pensjonsalder. Forutsetningen for å komme inn under ordningen er at vedkommendes driftsenhet blir avviklet. Ordningen vil bli finansiert innenfor bevilgningen til omstillingstiltak.

Samisk næringstilpasning har tradisjonelt vært preget av kombinasjonsnæringer. Det er derfor viktig at grunnlaget for slike tilpasninger opprettholdes i de samiske bosettingsområdene.

4.7.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til at Landbruksdepartementet forventer at utvalget som skulle gjennomgå reindrifftsloven, forventes å legge fram sin innstilling ved årsskiftet 2000/2001. Komiteen vil understreke nødvendigheten av reintallstilpasning i Finnmark. Dette har vært et sentralt tema i forbindelse med reindrifftsavtalen de senere år.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, forventer at Sametinget tar et stort ansvar i forhold til disse problemstillingene.

Komiteen er fornøyd med at det er utarbeidet en beredskapsplan som omhandler tiltak som forebygger og reduserer radioaktiviteten i rein. Komiteen er enig i at den kritiske tapsutviklingen innen reindriften i Troms, Nordland, Sør-Trøndelag og Hedmark må følges opp. Komiteen vil understreke at meldingene om tapstall fra Finnmark gir grunn til stor uro. Komiteen er enig med departementet i at det er nødvendig å utvikle en mer konkret kvinne- og familiepolitikk som en nødvendig del av den generelle reindriffts politikken.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, er fornøyd med at det er opprettet en egen stilling for en kvinne- og familiekonsulent ved reindrifftsforvaltningen. Flertallet finner det imidlertid nødvendig å understreke at de såkalte kvinnettverkene som tidligere fikk direkte støtte, må opprettholdes og er en viktig del av dette arbeidet. Flertallet vil vise til det 5-årige omstillingsprogrammet for reindrifftsutøvere i Indre Finnmark som

ble igangsatt i 1993. De siste omstillerne vil gå ut av ordningen i løpet av vinteren 2000-2001.

Komiteen viser for øvrig til sine merknader i Budsjett-innst. S. nr. 5 (2000-2001).

4.8 Justisdepartementet

4.8.1 Sammen drag

Det er i norsk sammenheng lagt til grunn at FN-konvensjonen om politiske og sivile rettigheter art. 27 etablerer vern om samisk ideell som materiell kultur. Statens forpliktelser under art. 27 er til en viss grad konkretisert gjennom uttalelser fra Menneskerettskomiteen, som er FN's overvåkningsorgan for denne konvensjonen. Menneskerettsloven, lov 21. mai 1999, antas således å være et ytterligere bidrag til styrking av samiske rettigheter i norsk rett.

Sametinget fremhever behovet for utredning av samiske sedvaner. Regjeringen vil her vise til det pågående forskningsprosjekt om samiske sedvaner. Første del av prosjektet, sedvanene i Finnmark, er på det nærmeste ferdig og vil bli trykt i en egen NOU. Prosjektet vil fortsette med områdene sør for Finnmark.

Sametinget ønsker at statlige myndigheter avklarer innholdet av ILO-konvensjon nr. 169 sine bestemmelser om landrettigheter, konsultasjonsplikt og rådføringsplikt. Regjeringen vil i arbeidet med Samerettsutvalgets andre delutredning, NOU 1997:4 Naturgrunnlaget for samisk kultur, søke å avklare en rekke folkerettslige forpliktelser som staten har overfor samene. Det bør likevel påpekes at det ikke vil være mulig å løse alle uklarheter og grensedragninger. En vil derfor måtte konsentrere seg om hovedspørsmålene og dessuten de forhold hvor det er hevdet å være uklart om norsk rett er i samsvar med de folkerettslige forpliktelsene.

I og med at Samerettsutvalget nå skal ta fatt på et nytt geografisk område (sør for Finnmark fylke), er det naturlig at det oppnevnes på nytt. Det vil bli foretatt mindre endringer i mandatet, både for å reflektere den endringen i rettsstilstanden som har skjedd både nasjonalt og internasjonalt siden Samerettsutvalget ble nedsett i 1980, og for å ta hensyn til at deler av mandatet er fullført eller overført til andre organer. Justisdepartementet rådfører seg med Sametinget både når det gjelder sammensetningen av utvalget og justeringa av mandatet.

4.8.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil peke på menneskerettighetsloven, Lov av 21. mai 1999, som antas å være et ytterligere bidrag til styrking av samiske rettigheter i norsk rett. Flertallet vil også vise til det pågående forskningsprosjekt om samiske sedvaner. Første del av prosjektet, sedvanene i Finnmark, vil bli trykket som en NOU i nærmeste framtid. Prosjektet vil fortsette med områ-

dene sør for Finnmark. Flertallet vil vise til at Regjeringen vil i arbeidet med Samerettsutvalgets andre delutredning, NOU 1997/4 Naturgrunnlaget for samisk kultur, søke å avklare en rekke folkerettslige forpliktelser som staten har overfor samene. Flertallet er tilfreds med at Samerettsutvalget oppnevnes på nytt når det nå skal ta fatt på et nytt geografisk område, nemlig sør for Finnmark fylke. Flertallet er tilfreds med at Justisdepartementet rådfører seg med Sametinget både når det gjelder sammensetning av utvalget og justering av mandat.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine prinsipielle merknader under punkt 1.2 foran.

4.9 Forsvarsdepartementet

4.9.1 Sammen drag

Stortingets vedtak av 8. april 1997 om sammenslåing og utbygging av Mauken og Blåtind skytefelt ble gjort på grunnlag av forsvarskomiteens innstilling Innst. S. nr. 145 (1996-1997). Stortingets fullmakt til utbygging ble gjort under forutsetning av at grunnlaget for reindriftens fortsatte eksistens i området sikres.

Det har kommet sterke innsigelser mot de reindrifsfaglige konsekvensutredninger som er blitt foretatt i saken. Hovedkritikken går ut på at Forsvaret gjennom tiltaksplanen ikke kan garantere for en framtidig reindrift i området. På bakgrunn av utviklingen i saken er det på initiativ fra Forsvarsdepartementet opprettet en interdepartemental kontaktgruppe på embetsnivå. Fra Forsvarets side er det ønskelig å komme i direkte dialog med partene i saken og at man kommer fram til eventuelle løsninger som alle parter kan leve med.

Under det pågående arbeid med iverksetting av Stortingets vedtak om sammenbinding av Mauken og Blåtind skytefelt har Forsvarets etater stått i løpende samarbeid med Samisk kulturminneråd, for å oppfylle tiltakshavers forpliktelser etter kulturminneloven.

4.9.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet, Høyre og Senterpartiet, vil understreke at under det pågående arbeidet med iverksetting av Stortingets vedtak om sammenbinding av Mauken og Blåtind skytefelt har Forsvarets etater stått i løpende samarbeid med samisk kulturminneråd for å oppfylle tiltakshavers forpliktelser etter kulturminneloven. Flertallet er fornøyd med dette. Flertallet er videre fornøyd med at departementet har opprettet en interdepartemental kontaktgruppe, da det fra Forsvarets side er ønskelig å komme i dialog med partene, slik at man kommer fram til løsninger som alle parter kan leve med.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil påpeke at etableringen av skytefeltet Mauken og Blåtind har skapt store konflikter

både med natur og miljøinteresser og med samiske interesser. Dette medlem er kritisk til at Regjeringen ikke etablerte dialog med partene helt fra starten av prosessen og vil avvente resultatet fra arbeidet i den interdepartementale kontaktgruppen før det trekkes konklusjoner om de skisserte løsningene er akseptable.

4.10 Miljøverndepartementet

4.10.1 Sammendrag

For å redusere tap og konflikter reindrift-rovvilt, er det igangsatt et omfattende arbeid der også samarbeid mellom miljøvern- og rendriftsforvaltningen samt Norske Reindriftssamers Landsforbund inngår. Regjeringen har fremmet en proposisjon til Stortinget for endring av viltlovens § 12 som foreslår lovendringer som gir rom for mer fleksibel forvaltningspraksis, herunder fellingsordninger for rovvilt som kan forebygge tap. Disse tiltakene vil også avhjelpe konfliktene mellom rovdyr og småfe.

Det er også under utvikling en ordning med statlige jegere for å effektivisere uttak og felling i forhold til skadeproblematikken. Som del av dette og arbeidet med en effektiv bestandskontroll for rovvilt vurderes egen jegeropplæring for reindriftsutøvere. Dette er viktig i forhold til at arbeidet med fylkesvise forvaltningsplaner for rovvilt skal ferdigstilles i 2000 og vil dekke reindriftsfylkene. En hovedsak i disse planene er å oppfylle Stortingets mål om å sikre bærekraftige bestander av rovviltet samtidig som konflikter og skader i forhold til utmarksnæringene skal dempes.

Når det gjelder slaktekrav og erstatninger vil det for reindriftsåret 2000-2001 være nye ordninger som gjøres gjeldende. Reindriftsavtalen legger opp til at erstattede rovdryttap nå kan fratrekkes slaktekravet slik at slike tap ikke lenger har betydning for å oppfylle avtalens krav for å være tilskuddsberettiget. Det fastsettes også en ny og betydelig bedre erstatningsordning for reindrifta, der driftsenheter med store tap gis tillegg i erstatningene for å avbøte driftsproblemer som store tapsomfang medfører.

4.10.2 Komiteens merknader

Komiteen vil vise til at Regjeringen har fremmet en proposisjon til Stortinget for endring av viltlovens § 12, som foreslår lovendringer som gir rom for mer fleksibel forvaltningspraksis, herunder fellingsordninger for rovvilt som kan forebygge tap. Utviklingen av en ordning med statlige jegere vil kunne effektivisere uttak og felling i forhold til skadeproblematikk. Komiteen har merket seg at når det gjelder slaktekrav og erstatninger, vil det for reindriftsåret 2000-2001 gjøres gjeldende nye ordninger. En ny og betydelig bedre erstatningsordning for reindriften der reindriftsenheter med store tap gis tillegg i erstatningene for å avbøte driftsproblemer som store tapsomfang medfører, tas til etterretning.

4.11 Nærings- og handelsdepartementet

4.11.1 Sammendrag

Regjeringen har i Ot.meld. nr. 1 (1999-2000) trukket tilbake forslaget om ny minerallov Ot.prp. nr. 35 (1998-1999) Om lov om erverv av og drift på mineralressurser, som ble fremmet i februar 1999. Det fremgår av nevnte Odelstings melding at Regjeringen vil vurdere deler av proposisjonen på nytt før Regjeringen kan fatte en beslutning om den vil fremme et nytt lovforslag. Regjeringen vil i den forbindelse særlig se på forholdet mellom mineralnæringens behov og grunneernes interesser. Siden saken likevel ble trukket tilbake, ga det anledning til enda en gang å gjennomgå forholdet mellom mineralloven og arbeidet med samiske rettighetsspørsmål. Et nytt moment som må vurderes i denne sammenhengen, er at Stortinget vedtok menneskerettsloven i 1999.

4.11.2 Komiteens merknader

Komiteen vil vise til at Regjeringen vil vurdere deler av Ot.prp. nr. 35 (1998-1999) om lov om erverv av drift på mineralressurser på nytt før Regjeringen kan fatte en beslutning om den vil fremme et nytt lovforslag.

4.12 Olje- og energidepartementet

4.12.1 Sammendrag

I forbindelse med søknad om planendring for Beiarntutbyggingen har spørsmålet om nye konsekvensutredninger for den konsesjonsgitte utbyggingen blitt reist. Miljøverndepartementet har vurdert saken i henhold til en bestemmelse i plan- og bygningsloven, som gir hjemmel til å pålegge utredningsplikt for andre tiltak eller endringer av tiltak enn de som omfattes av lovens normalsystem. Miljøverndepartementet konkluderer med at det ikke var grunnlag for å pålegge slike utredninger etter plan- og bygningsloven, fordi den omsøkte planendringen ikke har vesentlige negative virkninger for miljø, naturressurser eller samfunn. Konsekvensene ble heller ikke vurdert som særlig usikre eller omstridte. Etter denne avklaringen har Kongen i statsråd gitt tillatelse til planendring for Beiarntutbyggingen.

En lignende vurdering i forbindelse med planendringer for utbygging av Melfjord og Bjøllåga vil først kunne gjøres når Olje- og energidepartementet har fått oversendt planendringssakene fra Norges vassdrags- og energidirektorat.

4.12.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til stortingsflertallets syn i forhold til behov for nye konsekvensutredninger vedrørende Beiarntutbyggingen.

4.13 Utenriksdepartementet

4.13.1 Sammendrag

I arbeidet med FN's urfolkserklæring har Regjeringen et nært samarbeid med Sametinget. Sametinget har

hele tiden vært representert i den norske delegasjonen til forhandlingene i FN om urfolkserklæringen. Både ved utarbeidelsen av en urfolkserklæring, og i andre sammenhenger er samarbeidet med Sametinget en viktig forutsetning for utformingen av den internasjonale urfolkspolitikken.

I samarbeid med Sametinget deltar Regjeringen aktivt i arbeidet med opprettelse av et permanent forum for urfolk i FN. Dette vil være et ekspertorgan med medlemmer fra myndigheter og fra urfolk. FNs arbeidsgruppe for urfolk har arbeidet med å komme frem til konkrete forslag. Fra 2000 har Norge formannskapet i arbeidsgruppen.

Sametinget deltar i Utenriksdepartementets rådgivende utvalg for urfolkståret sammen med NORAD, Kommunal- og regionaldepartementet og Utenriksdepartementet.

Utenriksdepartementet koordinerer den norske deltakelse i Arktisk Råd og Sametinget mottar i likhet med berørte departementer og etater sakspapirer til møter i Arktisk Råd, og blir invitert på samrådsmøter der saker som skal behandles i Arktisk Råd blir drøftet. Sametinget har på grunn av begrensede ressurser dessverre ikke hatt anledning til å delta på disse møtene i 1999. Imidlertid deltok sametingspresidenten i den norske delegasjonen på ministermøtet i Arktisk Råd høsten 1998.

Utenriksdepartementet har arbeidet for å få en egen tilskuddspost på statsbudsjettet med formål å gi tilskudd til urfolksrepresentanters deltakelse i internasjonalt samarbeid i nordområdene. En bevilgning på kr 250 000 ble vedtatt på statsbudsjettet for 2000. Den skal i første rekke gå til samer og russiske urfolk.

Situasjonen for urfolk i Barentsregionen har vært et viktig tema for Barentssamarbeidet helt siden oppstarten i 1993. En har særlig fokusert på urfolkene i den russiske del av regionen; samer, vepsere og nenetsere.

Det praktiske urfolksarbeidet er lagt til Barentssamarbeidets regionale nivå. Hovedoppgaven for det mellomstatlige samarbeidet og de årlige utenriksmøter er dermed særlig å gi urfolksarbeidet politisk støtte.

Gjennom Samarbeidsprogrammet med Sentral- og Øst-Europa har norske myndigheter støttet en rekke urfolksrelaterte prosjekter, med vekt på Nordvest-Russland.

4.13.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti,

Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, er tilfreds med at Regjeringen har et nært samarbeid med Sametinget i arbeidet med FNs urfolkserklæring. Flertallet finner det naturlig at Sametinget hele tiden har vært representert i den norske delegasjonen til forhandlingene i FN. Flertallet mener det fortsatt er nødvendig med et samarbeid mellom Regjeringen og Sametinget i arbeidet med opprettelse av et permanent forum for urfolk i FN. Flertallet er av den oppfatning at det er viktig at Sametinget deltar i arbeidet i Arktisk Råd og øvrig internasjonalt samarbeid i nordområdene. Flertallet vil vise til at situasjonen for urfolk i Barentsregionen har vært et viktig tema for Barentssamarbeidet helt siden oppstarten i 1993. Særlig fokus på urfolk i den russiske del av regionen har vært viktig. Flertallet er glad for at norske myndigheter har støttet en rekke urfolksrelaterte prosjekter med vekt på Nordvest-Russland gjennom samarbeidsprogrammet med Sentral- og Øst-Europa.

Flertallet vil til slutt understreke betydningen av Sametingets arbeid med valgordningen og sammensetningen av Sametinget. Dette er spørsmål flertallet har tatt opp tidligere, og som også ble drøftet under høringen med Sametinget i forbindelse med St.meld. nr. 7 (2000-2001) om Sametingets virksomhet 1999. Flertallet er av den oppfatning at Sametingets legitimitet både som folkevalgt organ og som forvaltningsorgan er av stor betydning for den videre samepolitikken.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine prinsipielle merknader under punkt 1.2 foran.

5. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

St.meld. nr. 7 (2000-2001) om Sametingets virksomhet i 1999 – vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunalkomiteen, den 19. desember 2000

Berit Brørby
leder

Ivar Østberg
ordfører

Erna Solberg
sekretær